

Оцінювати стан і динаміку економічної системи, управляти, приймати рішення у фінансово-економічній сфері доводиться в умовах невизначеності, конфліктності, дії дестабілізуючих чинників і зумовленого ними ризику.

Брак інформації в процесі прийняття управлінських рішень, невизначеність, зміни в системі, брак часу на наукове обґрунтування оцінки значень економічних і фінансових показників і прийняття відповідних рішень породжують ризик, без якого не обходиться функціонування суб'єктів господарювання.

Ризик слід розуміти як комплексне поняття, як невизначеність, що несе потенційну можливість як втрат, так і отримання прибутку.

Щодо оцінки ризику виділяють якісний та кількісний аналіз. Якісний аналіз ризику є найскладнішим і потребує ґрунтовних знань, досвіду й інтуїції. Його головна мета — ідентифікувати можливі ризики. Кількісний аналіз ризику ґрунтується на методі аналогій, аналізі чутливості (вразливості), методі імітаційного моделювання, аналізі можливих збитків тощо.

Об'єктом ризику називають економічну систему, оцінити ефективність і цілі функціонування якої в майбутньому в повній мірі і з необхідною точністю неможливо.

Суб'єктом ризику можуть бути особа або колектив, які зацікавлені в результатах функціонування об'єкта ризику або безпосередньо приймають участь в управлінні та прийнятті рішень стосовно об'єкта ризику.

Джерела ризику — це процеси, явища, котрі спричиняють невизначеність, конфліктність.

Причинами ризиків можна вважати невизначеність, випадковість і протидія, які також можуть взаємодіяти між собою. Визначимо ці поняття.

Невизначеність — це результат необізнаності, недостатності знань законів діяльності галузі, що не дає змоги ефективно управляти нею.

Випадковістю є неможливість передбачати явища або результати діяльності, що можуть відбуватися у подібних умовах.

Протидія – вияв невизначеності у забезпеченні підприємства ресурсами, порушення договірних зобов'язань, тощо.

Щодо класифікації ризиків, то існує багато напрямів, за якими відбувається поділ ризиків. Багато авторів по-різному групують ризики.

У будь-якій господарській діяльності завжди існує небезпека грошових утрат, що впливає зі специфіки тих чи інших господарських операцій. Небезпека таких утрат являють собою фінансові ризики. Фінансові ризики - це комерційні ризики.

Особливістю фінансового ризику є імовірність настання збитку в результаті проведення яких-небудь операцій у фінансово-кредитній і біржовій сферах, здійснення операцій з фондовими цінними паперами, тобто ризику, що впливає з природи цих операцій. До фінансових ризиків відносяться кредитний ризик, процентний ризик - валютний ризик: ризик упущеної фінансової вигоди.

Кредитним ризиком є небезпека несплати позичальником основного боргу або відсотків.

Процентний ризик - небезпека втрат підприємствами в результаті перевищення процентних ставок, виплачуваних ними по притягнутих засобах, над ставками по наданих кредитах. Найчастіше це стосується банків, селенових компаній, інвестиційних фондів та інших.

Валютні ризики являють собою небезпеку валютних утрат, зв'язаних зі зміною курсу однієї іноземної валюти стосовно іншої, у тому числі національній валюті при проведенні зовнішньоекономічних, кредитних і інших валютних операцій.

Ризик упущеної фінансової вигоди - це ризик настання непрямого (побічного) фінансового збитку (неодержаний прибуток) у результаті нездійснення якого-небудь заходу (наприклад, страхування) чи зупинки господарської діяльності.

Управління ризиками або ризик-менеджмент здійснюється за такими правилами:

1. Не можна ризикувати більше, ніж це може дозволити власний капітал.
2. Необхідно мати на увазі наслідки ризику.
3. Ризикувати великим заради малого – неприпустимо.
4. Позитивне рішення приймається лише при відсутності

сумніву.

5. При наявності сумніву приймається негативне рішення.
6. Рішення не може єдиним. Завжди існує як мінімум ще один варіант.

Управління фінансовими ризиками відбувається за чотирма етапами. Ними є:

Етап перший. Оцінка фінансового ризику. На цьому етапі виявляються властиві даному підприємству фінансові ризики і розробляються методи для їхньої кількісної оцінки.

Етап другий. Аналіз фінансових ризиків. При цьому за допомогою різних методів аналізується кількісна та якісна сторони ризику, рівень їх впливу на діяльність підприємства, можливі результати роботи суб'єкту господарювання.

Етап третій. Пошук альтернативних шляхів зниження фінансового ризику на підприємстві. Такими видами зниження ризику є:

- розподіл ризику;
- відмова від ризику;
- зменшення розміру збитків.

Визначившись з видами ризику та можливістю їх шкоди підприємству, необхідно обрати найкращий спосіб зниження негативного впливу ризику.

Етап четвертий. Ухвалення управлінського рішення по зниженню фінансового ризику. Після порівняння результатів аналізу фінансового ризику і визначення величини всіх можливих збитків, що підприємство може понести в майбутньому, приймається рішення по зниженню ступеня ризику. Це може бути одна з альтернатив, розглянутих на третьому етапі, чи їхнє поєднання. Повністю нівелювати ризик неможливо, проте можливо набагато його знизити.

На закінчення хочеться сказати, що в сучасних ринкових умовах недостатньо прислухатися до власної інтуїції: вона може вас підвести. Для ефективного управління фінансовими ризиками і ризиками взагалі необхідно спиратися на наукові розробки, уміло комбінувати відомі методи і застосовувати їх у щоденній роботі. Головне, щоб ваша система управління фінансовими ризиками була простою, прозорою, практичною і відповідала стратегічним цілям підприємства.